

Ministerstwo Edukacji Narodowej

Wiedza o społeczeństwie

Szkoła średnia

Minimum programowe obowiązujące od 1 września 1992

Warszawa 1992

391.2(073)

3044/b/c

WSTĘP

Ustawa o systemie oświaty z dnia 7 września 1991 roku nakłada na Ministra Edukacji Narodowej obowiązek ogłoszenia minimum programowych z przedmiotów obowiązkowych. Zapis ten jest jednym z aktów przygotowujących zasadniczą zmianę systemu oświaty. W zmienionym systemie oświaty nauczyciel przedmiotu ogólnokształcącego będzie mógł wybrać jeden z kilku programów dopuszczonych do użytku szkolnego. Jednym z warunków dopuszczenia programu nauczania do użytku szkolnego będzie jego zgodność z wymaganiami minimum programowego. Dlatego minimum programowe będzie ważnym dokumentem dla autorów programów nauczania przedmiotów ogólnokształcących.

W roku szkolnym 1992/93 dla większości przedmiotów nadal obowiązuje jeden, dotychczasowy, program nauczania. Jednocześnie, uległ modyfikacji ramowy plan nauczania. Dlatego w roku szkolnym 1992/93 treść minimum programowego należy rozumieć jako wykaz treści nauczania i umiejętności, których nie można pominąć w razie konieczności ich redukcji przez nauczyciela. Rozwiązanie to ma charakter tymczasowy.

Każde tymczasowe minimum programowe analogicznie do programu nauczania podaje cele nauczania, treści nauczania i umiejętności, których nie można pominąć. W niektórych wypadkach treść tymczasowego minimum programowego uzupełniona jest informacjami pomocniczymi.

Treść tymczasowych minimum programowych przeważnie pomija podział na klasy. Spowodowane jest to elastycznością ramowego planu godzin pozwalającego dyrektorowi szkoły na przesuwanie godzin nauczania danego przedmiotu pomiędzy klasami w ramach cyklu nauczania.

Minimum programowe dla szkół średnich oparte jest o programy dla profilu podstawowego szkół średnich ogólnokształcących realizowanego w minimalnym rozmiarze czasowym dopuszczonym przez ramowy plan nauczania.

UWAGI WSTĘPNE

Myślą przewodnią konstrukcji minimum było dokonanie wyboru treści, które umożliwią uczniom zrozumienie kim jest człowiek i jakie są prawidłowości jego funkcjonowania. Zrozumienie procesu przemian zachodzących w naszym kraju wymaga także znajomości światowych rozwiązań w zakresie państwa prawa.

Kierując się tą zasadą główny akcent położono na zagadnienia związane z życiem jednostki w społeczeństwie, a szczególnie w rodzinie, podkreślając jej prawne i moralne aspekty oraz na transformacje ustrojowe naszego państwa. Ze względu na wagę problemu do minimum programowego włączone zostały zagadnienia ekologii.

Aby osiągnąć zamierzone cele, należy tak organizować proces nauczania, żeby uczeń mógł zrozumieć, że uczestnictwo w życiu prywatnym, ale i publicznym jest jego potrzebą, a nie obowiązkiem. Prawa należne człowiekowi z natury są nie tylko dobrem do wykorzystania, ale wewnętrzną potrzebą działania.

Uczenie demokracji jest procesem trudnym z wielu względów np. z braku wzorców w naszych rodzinach, szkołach. Przyczyna tkwi też w warunkach materialnych, ale również w tym, że nie ma tradycji życia na własny rachunek. System wychowania wyřęczający młodych ludzi od podejmowania decyzji, troski o siebie, zniewala. Dlatego szkoła, a przede wszystkim lekcje wiedzy o społeczeństwie powinny stwarzać takie sytuacje, które zachęcać będą do samodzielnego myślenia, formułowania ocen i sądów, do dokonywania wyborów oraz podejmowania decyzji. Przygotowanie do życia na własny rachunek związane jest z poznaniem i korzystaniem z praw oraz z odpowiedzialnością. Jest to pierwszy stopień wtajemniczenia w życie społeczne. W życie, które wymaga rozumienia innych, uznania ich potrzeb, kompromisów i ich granic, dla dobra ogólnego.

Zgodnie z zasadą maksymalnej aktywizacji uczniów w procesie lekcyjnym mogą być wykorzystane różne źródła informacji np. telewizja, radio, prasa, dom, środowisko. Nauczyciel jako organizator procesu zdobywania wiedzy powinien wzbogacać określone tematy różnymi poglądami i teoriami. Wykorzystać również zdobytą przez uczniów wiedzę na lekcjach historii, geografii, języka polskiego, religii i etyki. Szczególną rolę w nauczaniu wiedzy o społeczeństwie odgrywa metoda kontaktów społecznych. Umożliwia bowiem bezpośrednio zetknięcie się z przejawami życia, a przez to lepsze rozumienie jego funkcjonowania, pozwala zatem na kształtowanie postawy obywatelskiej.

TREŚCI KSZTAŁCENIA

Wiedza o społeczeństwie jako przedmiot nauczania

DZIAŁ I. *Społeczeństwo*

- pojęcie społeczeństwa
- cywilizacyjny rozwój społeczeństwa
- teorie podziału społecznego
- rodzina w aspekcie prawnym i moralnym
- naród
- ład społeczny
- socjalizacja
- społeczeństwo obywatelskie i jego cechy

DZIAŁ II. *Państwo*

- pojęcie państwa
- formy współczesnych państw i ich historyczny rozwój
- współczesne systemy polityczne

DZIAŁ III. *Demokracja*

- pojęcie demokracji
- typy demokracji
- zasady ustrojowe państw demokratycznych

DZIAŁ IV. *Ustrój polityczny współczesnej Polski*

- transformacja ustrojowa naszego państwa
- konstytucja i kształtowanie się nowych zasad ustrojowych

- partie polityczne i ich funkcje w państwie i społeczeństwie
- panorama polskich partii politycznych
- system wyborczy i wybory
- struktura organów państwowych

DZIAŁ V. *Gospodarka*

- gospodarka rynkowa i jej cechy
- dylematy gospodarki polskiej w okresie przejścia od kolektywizmu do gospodarki rynkowej
- bariery utrudniające przemiany
- program przekształceń własnościowych i obecne stadium jego realizacji

DZIAŁ VI. *Świat i Polska*

- upadek ładu pojałtańskiego
- nacjonalizmy a legitymizacja współczesnych państw
- integracja europejska
- stosunki Polski z sąsiadami
- problemy integracji Polski ze wspólnotami europejskimi
- polska racja stanu

DZIAŁ VII. *Ekologia*

- degradacja środowiska naturalnego
- problemy głodu
- choroby i profilaktyka medyczna
- konflikty zbrojne
- udział organizacji państwowych i ruchów społecznych w rozwiązywaniu problemów współczesnego świata – Szczyt Ziemi
- polityka ekologiczna Polski

UWAGI O REALIZACJI

Poszczególne hasła programowe powinny być uszczegółowione w zależności od możliwości percepcyjnych uczniów, zainteresowań oraz profilu klasy. W realizacji zagadnień programowych przydatne mogą być następujące środki dydaktyczne: konstytucja, encyklopedie, roczniki statystyczne, kodeksy, ustawy, konwencje i paktory dotyczące praw człowieka. W pracy dydaktycznej mogą być wykorzystane przez nauczyciela różne opracowania wojewódzkich ośrodków metodycznych. Ważną rolę w realizacji treści programowych odgrywa lekcja wprowadzająca, której celem jest zapoznanie z całością przedmiotu. Sposób zaprezentowania treści programowych oraz metod pracy przez nauczyciela może mieć istotny wpływ na potraktowanie przedmiotu przez uczniów.

Propozycja zakresu treści lekcji organizacyjnej:

- interdyscyplinarny charakter przedmiotu i źródła wiedzy,
- metody pracy, otwartość na zmieniającą się rzeczywistość,
- koniunkturalizm i obiektywizm w nauczaniu przedmiotu,
- wychowanie dla demokracji.

2000,-